

LÄNSSTYRELSEN
Södermanlands län

En liten skrift om

KVARKA

K
V
A
R
K
A

När hästen har drabbats av kvarka

Kvarka är, liksom hästinfluensa, virusabort och virus-arterit, anmälningspliktiga sjukdomar hos hästar.

Om ett stall drabbas av kvarka får det ofta stora konsekvenser. Därför lämnas här en kortfattad beskrivning över sjukdomen och förslag till åtgärder om stallet drabbats.

Förslag till förebyggande åtgärder tas också upp.

Vad är kvarka?

Kvarka orsakas av en bakterie med ett långt latinskt namn: *Streptococcus equi* subspecies *equi* oftast kallad *Streptococcus equi*.

Även andra bakterier, som t ex *Streptococcus equi* subsp. *Zooepidemicus* (kallas ofta *Streptococcus zooepidemicus*) kan orsaka övre luftvägsinfektion som liknar kvarka. *Streptococcus zooepidemicus* kan förekomma relativt ofta i lågt antal i näsa och svalg hos friska hästar utan att orsaka sjukdom.

I de fall då *Streptococcus zooepidemicus* eller andra sjukdomsframkallande bakterier påvisas och där smittspridningen skett till andra hästar bör isoleringsförfarande övervägas. De rekommendationer som ges nedan bör därför gälla. Syftet med isolering och andra åtgärder är att så snabbt som möjligt begränsa spridning av smittan, oavsett vilken bakterie som har orsakat sjukdomen.

Kvarkabakterien är svår att isolera och odla från den sjuka eller misstänkt infekterade hästen. Detta beror bland annat på var man tar provet och vid vilken tidpunkt under infektionsprocessen provet tas. Bakterierna kan också gömma sig i luftsäckarna. Om hästen trots negativt provsvar från laboratoriet visar kvarkaliknande symtom med smittspridning till andra hästar, kan kvarka därför inte uteslutas.

Om hästens allmäntillstånd av någon anledning försämras, exempelvis genom en virusinfektion eller stress, kan bakterierna växa till och orsaka sjukdom med kvarkaliknande symtom.

Smitta sker lätt via direktkontakt mellan djur. Andra spridningsvägar är via gemensamma foderkrubbor och vattenhinkar, hästtransport-fordon, redskap och seldon samt via människor eftersom bakterien kan finnas kvar på kläder eller otvättade händer.

Symtom

Den klassiska symtombilden för kvarka är *feber i kombination med svullna lymfknutor i huvud/halsregionen, varigt näsflöde och hosta*. Bölder bildas ofta i de infekterade lymfknutorna mellan ganascherna. Ofta öppnar sig bölderna utåt och var rinner ur såret.

Sjukdomen kan också förlöpa med betydligt lindrigare symtom, t ex *enbart näsflöde eller hosta* och påminner då mer om en förkylning.

En del hästar blir emellertid mycket sjuka och *följdsjukdomar* är inte alltför ovanliga vid kvarkainfektioner. En sådan följsjukdom är **kastad kvarka**, vilket innebär att bakterien sprids med blodet till inre organ och där orsakar bölder. En del hästar kan även få en överkänslighetsreaktion, vilket medför en höggradig vätskeansamling i kroppen kallat **anasarka**.

Smittspridning

Kvarka är mycket smittsamt. Bakterien förekommer i böldinnehåll, i svalget, luftsäckar och i nässektret hos de smittade hästarna. *Överföring sker framförallt vid direktkontakt.* Den viktigaste smittkällan är sjuka hästar som smittar andra vid direktkontakt nos mot nos. En annan viktig smittväg är via *gemensamma vattenkar och foderkrubbor*. Även transportfordon, grimmor och betsel etc. med bakterier kan smitta friska hästar. *Bakterier kan lätt överföras från händer och kläder.*

Inkubationstid

Tiden från det att en häst blivit smittad med kvarkabakterier till dess den uppvisar sjukdomstecken, den s.k. *inkubationstiden*, varierar från två dagar till två veckor, men är vanligen *2-6 dagar*.

Provtagning

Forskning om kvarka har visat att bakterien inte alltid kan påvisas vid provtagning, även om hästen är smittad. Om provet tas i näsan kan man *endast odla fram kvarkabakterier i ca 40%* av de hästar som har kvarka.

Om hästen visar symtom som tyder på kvarka men där provsvaret är negativt, det vill säga att bakterien inte kan odlas fram, *bör man ändå hantera sjukdomen som om det är kvarka* eftersom de kliniska symtomen är typiska.

En häst som haft kvarka blir immun en viss tid men inte för hela livet utan kan drabbas av sjukdomen igen senare.

Behandling

Kvarka går att behandla med antibiotika i vissa skeden. Därför är det *viktigt att kontakta veterinär*, så att rätt behandling snabbt sätts in.

Isolering

För att förhindra smittspridning bör *sjuka hästar isoleras* och rekommendationer angivna av STC (Svenska Travsportens Centralorganisation) lämpligen följas.

Stall med *sjuka hästar ska hållas isolerat i minst 20 dagar* efter det att den sist insjuknade hästen inte längre visar symtom som varigt näsflöde och/eller feber.

Om sjuka hästar har flyttats till ett isoleringsstall ska *det stall varifrån hästarna flyttades hållas isolerat i 10 dagar* under förutsättning att inga kvarvarande hästar insjuknat.

Stallrengöring

Kvarkabakterien är mycket motståndskraftig jämfört med t ex influensavirus och kan överleva många månader i exempelvis smuts och springor i boxinredningar.

När inga hästar längre insjuknar och de drabbade har tillfrisknat är det mycket viktigt att hela stallet rengörs ordentligt.

Börja med att grovtvätta/hetvattentvätta den del av stallet där sjuka hästar stått.

Därefter görs en desinfektion.

Det finns flera bra desinfektionsmedel att köpa i fackhandeln. Ett är *Virkon S* som bland annat säljs av Apoteket och Lantmännen.

Läs anvisningen på förpackningen noga.

Rengör hästransporter, boxar, stallar, vattenkoppar, badkar och utsatta platser på staket på bete samt utrustning som kan ha kommit i kontakt med smitta.

Vid ett mer omfattande utbrott av smittsam sjukdom behöver hela stallet saneras!

Åtgärder vid misstanke om smittsam sjukdom

1. Isolera misstänkt sjuk häst/hästar från övriga hästar i stallet.
2. Stäng stallet för in- och utpassering av hästar.
3. Kontakta veterinär.
4. Var extra noga med hygien. Tvätta händerna noggrant med tvål och vatten.
Undvik att torka på smutsig handduk. Byt skor/stövlar när stallet lämnas. Byt också kläder och duscha om annat stall ska besökas.
5. Informera alla som rör sig i stallet vad som hänt och vilka regler som gäller.
6. Rådgör med veterinär om något är oklart.
7. Rengör och desinficera hästransporter som använts för transport av misstänkt smittad häst.
8. Gör upp temperaturlista för samtliga hästar i stallet.
Kontrollera temperaturen varje dag.

Förebyggande åtgärder

1. Anordna mottagningsstall för hästar som kommer utifrån. Här bör hästen stå ca 14 dagar innan den tas in till andra hästar. Var noga med hygien och "tempa" hästen/hästarna.
2. Blanda inte unghästar, avelsston och tävlingshästar.
3. Använd separata foderkrubbor och vattenhinkar om detta är möjligt.
4. Gör rent hästransportfordon och desinficera ofta.
5. Tvätta händer med tvål och vatten. Använd inte tyghanduk utan istället engångshanddukar för att torka händerna med.

Denna skrift är utgiven den 20 maj 2005 av

LÄNSSTYRELSEN

Södermanlands län

Stora Torget 13
611 86 NYKÖPING
Telefon 0155-26 40 00
E-post: lansstyrelsen@d.lst.se
Internet: www.d.lst.se